

ΓΙΑ ΕΚΔΙΚΗΣΙ

Γύρω από τὸ γέρο τροβαδούρο ἄπειρος κόσμος εἶχε μάζευθῆ ἀκούοντας τὶς ἁρμονίες π' ἄδρῆς ἀπ' τὸ παλιὸ βιολὶ του ξεχνόνταν. Πρώτη φορὰ τὴ μέρα ἐκείνη ἡ πλατεῖα τοῦ χωριοῦ εἶχε γεμίσει ἀπὸ τόσο πλῆθος, γιατί ἴσα μὲ τότε κανένας δὲν εἶχε ζωντανέψει, τόσον ὥραϊα μὲ ἤχους τὶς τραγικῆς ἱστορίας τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Πρώτα-πρώτα ἐξύμνησε τὰ μεγάλα κατορθώματα τῶν παλιῶν χατμάνων. Τὰ χρόνια ἐκεῖνα δὲν ἦταν· σὰν καὶ τώρα· ἡ δόξα τῶν Κοζάκων τότε ἦταν στὸ ἀκρότατο σημεῖό της. Κάτω ἀπ' τὰ πόδια τῶν ἀλόγων των πλήθια οἱ σκοτωμένοι· κι ὅμως κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ μιλήσῃ.

Ἐπειτα ὁ γέρος ἐτραγουδῆσε κάποιους γλυκοὺς σκοποὺς κι ἔστρεφε τότε τὰ γυαλωμένα μάτια του πρὸς τὸν κόσμον γύρω, σὰν νὰ ἤθελε νὰ δῇ καὶ νὰ ψυχολογήσῃ τὸν καθένα. Καὶ γλυκοῦσε ἀπάνω σὲς χορδῆς ὀλοένα τὸ δοξάρι, κι ἐγέμιζεν ὁ ἀνέρας ἀπὸ ρυθμοὺς κι ἀπ' ἁρμονίες. Γύρω τριγύρω του ὁ κόσμος, οἱ γέροι μὲ τὰ στυμμένα κεφάλια καὶ τὰ παλληκάρια μὲ τὰ καρφωμένα πάνω του μάτια τους, μὲ προσοχὴ ὅλοι ἀκουαν· κάποτε σὰν κάτι νὰ θυμοῦνταν, σιγομιλοῦσαν.

— Ἀκοῦστε, λέγει ὁ γέρος, τώρα θὰ σὰς τραγουδήσω μιὰ ἱστορία τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Ὁ κόσμος στοιμώχτηκε ἀκόμη πιότερο, κι ὁ τυφλὸς γέρος ἄρχισε νὰ τραγουδάῃ.

— Στὸν βασιλῆα τοῦ Στέφανου τὰ χρόνια, ζοῦσαν δυὸ Κοζάκοι, ὁ Πέτρος κι ὁ Ἰβάν. Ζοῦσαν κι οἱ δυὸ ἀγαπημένοι σὰν ἀδέρφια.

— Ἀκουσε, Πέτρο, λέγει ὁ Ἰβάν, ὅτι μὰς τύχει θὰ τὸ μοιραζόμαστε. Καὶ τὴ χαρὰ καὶ τὴ λύπη. Τὰ λάφυρα, κι ἐκεῖνα. Κι ἂν τύχῃ ὁ ἕνας καὶ φυλακισθῇ, ὁ ἄλλος πρέπει νὰ τὸν ξεσκαλώσῃ κι ἂν δὲ μπόρῃ, κι αὐτὸς στὴ φυλακὴ γιὰ συντροφιά τοῦ φίλου του νὰ πάῃ.

Ἔτσι κ' ἐγίνονταν. Ὅ,τι ἀποκτιούσανε μαζί, τὸ μοιραζόνταν. Ἀξαφρα μιὰ μέρα ὁ βασιλεὺς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον στοὺς Τούρκους. Τρεῖς

ἐβδομάδες πέρασαν ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ἀλλὰ κανεὶς νὰ τοὺς νικήσῃ δὲ μπορούσε. Στὸν Τουρκικὸ στρατὸ ἕνας Πασᾶς μὲ δέκα μόνο γενιτσάρους τὰ Ρωσικὰ συντάγματα φευγάτιζε ὀλοένα. Ὡς ποῦ μιὰ μέρα ὁ βασιλεὺς διαλάλησε πῶς θᾶδινε μεγάλο χάρισμα σ' ἐκείνον ποὺ θὰ τοῦφερρε, γιὰ ζωντανὸ, γιὰ πεθαμένο τὸν Πασᾶ.

Οἱ δυὸ μας φίλοι ντυταχτήκανε· εἶπανε κατὶ μὲ τὰ μάτια τους κι ἔφωγαν καθένας ἀπὸ διάφορο δρόμο.

Πέρασαν λίγες μέρες. Ἐξαφρα, ἕνα πρωὶ νὰ σου ὁ Ἰβάν μὲ τὸν Πασᾶ δεμένο μ' ἕνα σχοινὶ ἀπὸ τὸ λαιμό. Τὸν σέρνει μπρὸς στὸ Βασιλῆα κι ἐκεῖνος:

— Γεῖά σου παλληκάρι μου, τοῦ λέγει.

Ἐπειτα διέταξε καὶ τοῦδωσαν γαῖες πολλὰς καὶ πρόβατα κι ὅ,τι ἄλλο θέλῃ. Μόλις ὁ Ἰβάν ἐπῆρε ἀπ' τὸ Βασιλῆα τὰ δῶρα αὐτὰ, ἀμέσως μὲ τὸν Πέτρο τὰ μοιράσθηκε. Ὁ Πέτρος ἐπῆρε τὰ μισὰ δῶρα, ἀλλ' ὅμως δὲν μπορούσε νὰ πάρῃ καὶ κατὶ ἄλλο· ἡ ἐκτίμησι τοῦ Βασιλῆα ἀπλώνετο ὀλόκληρη στὸν Ἰβάν· αὐτὸ τοῦ ἐστοίχισε πολὺ κι ἐβάλθηκε νὰ ἐκδικηθῇ ἄγρια τὸ σύντροφό του.

Ἐκίνησαν λοιπὸν κι οἱ δυὸ νὰ πᾶνε σὲς γαῖες τους ποῦ πέφτανε κατὰ τὰ Κάρπαθα. Ὁ Ἰβάν ἐκαβαλλίκεψε ἕνα λεβέντικο χιονάτο ἄλογο καὶ στὰ καπούλια του τὸ γυνὸ του ἔβαλε. Εἶχε νυχτώσει πιά κι ἐπροχωροῦσαν καβάλλα. Ὁ μικρὸς κοιμήθηκε καὶ σὲ λιγάκι κι ὁ ἴδιος ὁ Ἰβάν ἄρχισε· κι ἐκεῖνος νὰ νυστάξῃ. Κοζάκε μὴ κοιμᾶσαι γιατί οἱ δρόμοι στὰ βουνὰ εἶνε παντέρημοι! . . . Ἀλλ' ὁ Κοζάκος εἶχε ράτσας ἄλογο ποὺ ποτὲ δὲν στραβοπάτησε, ποτὲ δὲ σκόνταψε. Ὅμως ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα τὰ βουνὰ ἦταν ἕνα βαθύτατο βάραθρο, τόσο ποῦ κανένας ποτὲ δὲν εἶδε τὸ βᾶθό του. Πάνω ἀπ' αὐτὸ τὸ γκρεμὸ ὁ δρόμος ἦταν τόσος, ποῦ δυὸ μογάχα, κι ὄχι τρεῖς, μπορούσαν νὰ περάσουν. Τ' ἄλογο τοῦ Ἰβάν, μὲ μεγάλη προσοχὴ, ἄρχισε νὰ διαβαίνει. Ὁ Πέτρος στὸ πλευρὸ του τὸν ἀκολουθοῦσε τρέμοντας καὶ κορβόντας τὴ

χαρά του. Ἐκύτταξε πίσω του, κανείς μπροστά, τὸ ἴδιο. Ἐπῆρεν ἀπόφασιν ἄπλωσε τὸ χέρι του κι ἔσπρωξε στὸ γκρεμὸ ἐκεῖνον ποὺ ἀδερφό του πρώτα ἐφώναζε. Τ' ἄλογο μὲ τὸν Ἰβάν καὶ μὲ τὸ γνιὸ του κατακυλοῦσαν στ' ἄπειρο.

Μόλα ταῦτα ὁ Κοζάκος ἐπρόφτασε κι ἐπιάσθηκε ἀπὸ ἓνα κλαρὶ καὶ μονάχα τ' ἄλογο ἔπεσε στὸ βάθος. Ἀρχισε νὰ σκαρφαλώνῃ κι ἐκόντευε ν' ἀνέβῃ ὡς πάνω ὅταν ἔξαφνα βλέπει τὸν Πέτρο μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι ποὺ ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸν ξανασπρώξῃ μέσα.

— Θεέ μου, Δίκαιε Θεέ! δὲ θάταν καλλίτερα γιὰ μένα νὰ μὴν ἄνοιγα τὰ μάτια μου κι ἔβλεπα τὸ δικό μου τὸν ἀδερφό νὰ μὲ σπρώχνῃ στὸ χάος μὲ τὸ σπαθὶ του; Θεέ μου ἀγαθὲ, γιὰ μένα δὲ μὲ μέλλει, μοῦ εἶνε γραπτὸ νὰ πάγω ἔτσι, ὅμως σῶσε τὸ παιδί μου, ὦ! τ' ἀδῶο πλασματάκι, τὸ ἀγγελάκι μου, εἶνε σκληρὸ νᾶβρῃ ἓνα τέτοιο θάνατο σ' αὐτὸ τὸ βάραθρο!

Στὰ λόγ' αὐτὰ — τόσο πολὺ ἡ καρδιά του εἶχε σκληραθῇ — ὁ Πέτρος γέλασε καὶ τὸν ἔσπρωξε ἀποφασιστικὰ μὲ τὸ σπαθὶ του. Ὁ Ἰβάν μὲ τὸ γνιὸ του στήν ἄβυσσο κατακυλίσανε. Κι ἔτσι ὁ Πέτρος ἐκράτησε μονάχος του ὅλα τὰ δῶρα τοῦ Βασιλεῆ κι ἐξοῦσε εὐτυχισμένα. Ποτὲ δὲν εἶχαν ξαναῖδῃ σὰν τίς στάνες τοῦ Πέτρον ποτὲ δὲν εἶχαν ξαναῖδῃ ὅμοια πρόβατα κι ἀρνιά σὰν τὰ δικά του. Ὅμως κάποτε ὁ Πέτρος πέθανε καὶ τότε ὁ Θεὸς ἐφώναζε τίς δυὸ ψυχές, τοῦ Πέτρον καὶ τοῦ Ἰβάν γιὰ νὰ τίς δικάσῃ.

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶνε πολὺ ἔνοχος, Ἰβάν! εἶπεν ὁ Θεός, καμμιὰ τιμωρία δὲν ἤρρα ἐγὼ ἄξια γι' αὐτόν. Διάλεξε λοιπὸν σὺ μιὰ μονάχος σου!

Ὁ Ἰβάν σκέφθηκε πολλὴν ὥρα. Ἐπειτα ἀπάντησε:

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μοῦκαμε μεγάλη προσβολή ἐπούλησε τὸν ἀδερφό του σὰν τὸν Ἰούδα, καὶ μ' ἐστέρησεν ἀπ' τοὺς δικούς μου κι ἔκοψε τὴ διαιώνισι τῆς οἰκογενείας μου. Κι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποὺ βρίσκεται χωρὶς οἰκογένεια καὶ χωρὶς ἀπογόνους μοιάζει τὸ σπόρο τοῦ σιταριοῦ ποὺ ρίχτηκε στὴ γῆ ἄδικα γιατί δὲν ἀπέδοσε τίποτε, δὲ βλαστάνει καὶ κανένας δὲ γνωρίζει πὼς σιτὰρι σπάρθηκε ἐκεῖ πέρα. Κάμε

λοιπὸν, Θεέ μου, ὥστ' οἱ ἀπόγονοί του νὰ μὴν εἶνε ποτέ τους εὐτυχισμένοι στὴ γῇ, κι ὁ τελευταῖος τῆς γενεᾶς του νᾶνε ἓνας τέτοιος κακοῦργος, ποὺ νὰ μὴν ὑπάρχῃ στὸν κόσμον ἄλλος σὰν κι αὐτόν, κι ἀπ' τὰ κακουργήματά του οἱ πρόγονοι κι ἀπόγονοί του νὰ μὴ βροίσκουν ποτὲ ἀνάπαισι μέσα στὰ μνήματά τους, κι ἀφοῦ ὑποφέρουν ὅλες πέρα-πέρα τίς τιμωρίες, τότε ἄς βγοῦν ἀπὸ τὰ μνήματα! Κι ὅτι ὁ Ἰούδας—Πέτρος ὁ ἴδιος, νὰ μὴν ἔχῃ τὴ δύναμι νὰ σηκωθῇ καὶ γι' αὐτὸ νὰ ὑποφέρῃ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ σὰν λυσσασμένος νὰ τρώγῃ τὸ χῶμα μέσα στὸ ὁποῖο βασανίζεται! Κι ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα ποὺ θὰ σταματήσουν τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, σήκωσέ με, Θεέ μου, ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ γκρεμοῦ μὲ τ' ἄλογό μου πάνω στὸ ψηλὸ βουνὸ καὶ τότε πρόσταξε νᾶρθῃ κοντά μου· κι ἀπὸ κεῖ θὰ τὸν ρίξω ἐκεῖ βαθεῖα στὴν ἴδιαν ἄβυσσο, κι οἱ διάφοροι πρόγονοι κι ἀπόγονοι, σ' ὅποιο μέρος κι ἂν βροίσκωνται, νᾶρθουν νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν γιὰ τὰ βάσανα ποὺ ὑποφέραν ἐξ αἰτίας του καὶ αἰώνια νὰ τὸν βασανίζουν.

Κ' ἐγὼ θὰ χαίρωμαι σ' αὐτὴ τὴ θέα, κι ὁ Ἰούδας—Πέτρος νὰ μὴ μπορῇ νὰ σηκωθῇ, νὰ ξεσχίξῃ τίς σάρκες του καὶ νὰ πληγώνεται, καὶ τὰ κόκκαλά του ὅσο θ' αὐξάνῃ ἡ λύπη του νὰ γίνωνται μακρότερα καὶ χοντρότερα. Κ' ἡ τιμωρία αὐτὴ θὰ τοῦ εἶνε πολὺ σκληρὴ γιατί δὲν ὑπάρχει μεγαλειότερη ἀγωνία σ' ἓναν ἄνθρωπο σὰν δὲν μπορῇ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ὥρα ποὺ τὸ θέλει.

— Ἡ τιμωρία, ποὺ ἐφαντάστηκες, ὦ ἄνθρωπε, εἶνε φρικιαστικὴ! εἶπεν ὁ Θεός. Ὅμως ἄς γίνῃ ὅπως θέλεις. Ἀλλὰ θὰ μείνῃς καὶ σὺ αἰώνια πάνω στ' ἄλογό σου καὶ δὲ θ' ἀποκτήσῃς τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Πάντα θάσαι καβάλλα στ' ἄλογό σου.

Κι ὅλα ἔγιναν σύμφωνα μὲ τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια. Ἰσα μὲ τώρα ὁ φανταστικὸς καβαλλάρης βροσκεται ψηλὰ στὰ Κάρπαθα καὶ βλέπει στὸ βυθὸ τῆς ἄβυσσου τοὺς πεθαμμένους νὰ τυραννοῦν τὸν πεθαμμένο ποὺ αἰσθάνεται τὸ θάνατο, θαμμένος στὴ γῇ, νὰ τεντώνεται, νὰ σπᾷ τὰ κόκκαλά του μέσα σὲ φοβερὸς ὀδόντες καὶ νὰ τραντάξῃ τὸ ἔδαφος φρικιαστικά!...

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΡΓΑΣ